Číslo 2 · Ročník 26 · Zima 2020

BÉDA

Školní časopis Základní školy Bedřicha Smetany v Lanškrouně

5 Kč

Vánoce v Evropě
Čtěte na stranách 14 až 15.

Co v tomto čísle najdete?

2 | Lamabada
3 | Vybarvi obrázek

Akce

4 | Béda opět zabodoval
Olympiáda v českém jazyce
5 | Opět doma a opět online
6 | Distanční výuka ve 2. B
7 | Postřehy 5.A z distanční výuky
Notebooky učitelům
8 | Budování nových učeben
9 | Advent ve 2. A
Už jsme zase spolu

Extra

10 | Rozhovor: Mgr. Miroslav Janků
11 | Rozhovor: Mgr. Stanislav Musil
12 | Trocha environmentální výchovy
13 | Okénko do světa deskových her
14 | Vánoce v Evropě

Pro chvíle oddechu

16 | Kvíz o Vánocích v Evropě
Vánoční obrázková luštěnka
17 | Německá luštěnka
Christmas Crossword
18 | Poznáš, která je to unikátní světová stavba?

20 | Výherci

Redakční tým ve školním roce 2020/2021

VI. C
Sofie Šmídová
Karolína Zemanová

VII. B
Karolína Laichterová
Josef Hofman

VIII. A
Natálie Vašíčková

Pedagogové
Mgr. Michaela Čadová
Mgr. Jana Kernová
Mgr. Iveta Kantorová
Mgr. Martina Fiebigerová
Martina Komrsková

Nechceš psát písemku?

Snadná pomoc. Zkus Lambadu!
Doplň políčka a vhoď do Bédovy schránky do pondělí 22. února 2021.

Lambada jaro 2021

Jméno:

Příjmení:

Třída:

Vybarvi obrázek

Vybarvený obrázek podepiš, poznač svoji třídu a poté vhoď do Bédovy schránky.

Autorka K. Laichterová ze 7. B

Béda opět zabodoval

Za rok 2019 náš školní časopis Béda obdržel v létě 2020 uznání a pamětní list za vzornou reprezentaci v rámci ankety Mládež reprezentuje město Lanškroun.

Navíc podzim 2020 přinesl Bédovi opět vítězství v krajském kole školních časopisů roku 2020 - v kategorii Časopis žáků 1. a 2. stupně. Krajští porotci vyzdvihli a pochválili především grafiku i pestrost témat časopisu, bohaté stránky oddechu a kvalitní zpracování.

Velmi si všech ocenění vážíme a věříme, že i přes nepřízeň posledních týdnů se Bédovi bude dařit i nadále.

Autorka Jana Kernová

Olympiáda v českém jazyce

Žákyně naší školy Bohdana Lovska z 9. B se zúčastnila letošní Olympiády v českém jazyce. Úspěšně zvládla školní kolo, které letos probíhalo distančně, a její práce postupuje do okresního kola v termínu od 25. 1. do 28. 1. 2021.

Tato práce se skládá ze dvou částí: jazykové a slohové. V jazykové - mluvnické části je obsažen větný rozbor, například převedení věty jednoduché na souvětí, vytváření různých větných členů ze slov. A dále práce se zvratným zájmenem "se", vysvětlení významu jednotlivých slov (tvoření vět), slohová (stylistická) úprava vět, nahrazování nespisovných tvarů spisovnými, tvorba slovotvorných řad, slova příbuzná. Ve slohovém úkolu byla letos zadána práce na téma „Kniha, kterou jednou napíšu". Doporučená délka slohu byla stanovena na 200 - 300 slov. Doba, za kterou žáci měli test vyplnit, byla stanovena na 60 minut na mluvnici a 60 minut na sloh.

Olympiáda z českého jazyka plně odpovídá znalostem žáků 9. ročníků a měl by se jí zúčastnit každý žák, který chce splnit kritéria přijímacího řízení na gymnázia a střední školy. Pokud žák se svou prací uspěje, jsou mu k přijímacímu řízení přiznány body navíc. Takže, Bohdano, držíme pěstičky.

Autorka Mgr. Dana Brokešová

Opět doma a opět online

Od 14. října se nám opakuje jarní scénář vzdělávání na českých školách. Současná situace je ale oproti poslednímu čtvrtletí loňského školního roku trochu odlišná.

1. Od září jsme počítali s nastavením online výuky, otázkou zůstalo jen „Kdy se vše spustí?“
2. Jsme na škole lépe vybaveni IT technikou. Poděkování tady jednoznačně patří panu řediteli, který zajistil pedagogům nové notebooky.
3. Škola si zjistila možnosti IT techniky a připojení jednotlivých žáků. Když žáci zůstali doma, tak se během několika dní podařilo zapůjčit zájemcům počítače i další vybavení ze školy.
4. Pedagogický sbor prošel několika školeními s tématikou Google Education a i nadále se učitelé zdokonalují ve využívaní aplikací distanční výuky.
5. V létě jsme si vyhodnotili přínosy i nedostatky distanční výuky z jara a měli jsme připravená a nastavená jednotná pravidla výuky i komunikační cesty mezi školou, žákem i rodiči pro další možná vyhlášená mimořádná opatření související s epidemií.
6. Oproti jaru je nastavená distanční výuka povinná, veškeré absence musí být řádně omluvené zákonnými zástupci.

Bohužel současný stav se hodně podobá jarnímu v jednom důležitém bodu - distanční výuka nás rozdělila a porušila důležité sociální vazby mezi dětmi samotnými, dětmi a jejich učiteli.

Žádná technika ani sebedokonalejší aplikace nemůžou klasickou prezenční výuku zastoupit a všichni se těšíme na normální všední školní dny....

Nafotili jsme pro vás pár vysílacích míst našich pedagogů, kteří museli vyměnit tabule, tužky, fixy a křídy za notebooky, sluchátka a webkamery. Pokud procházím v těchto dnech školou, tak si připadám jako v budově rozhlasové stanice. Změna je život!

Přejeme všem čtenářům
Bédy pevné zdraví.

Autorka Jana Kernová

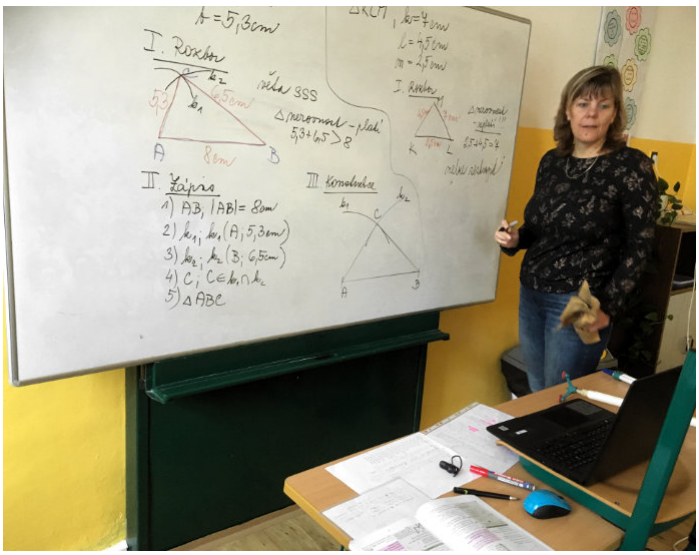

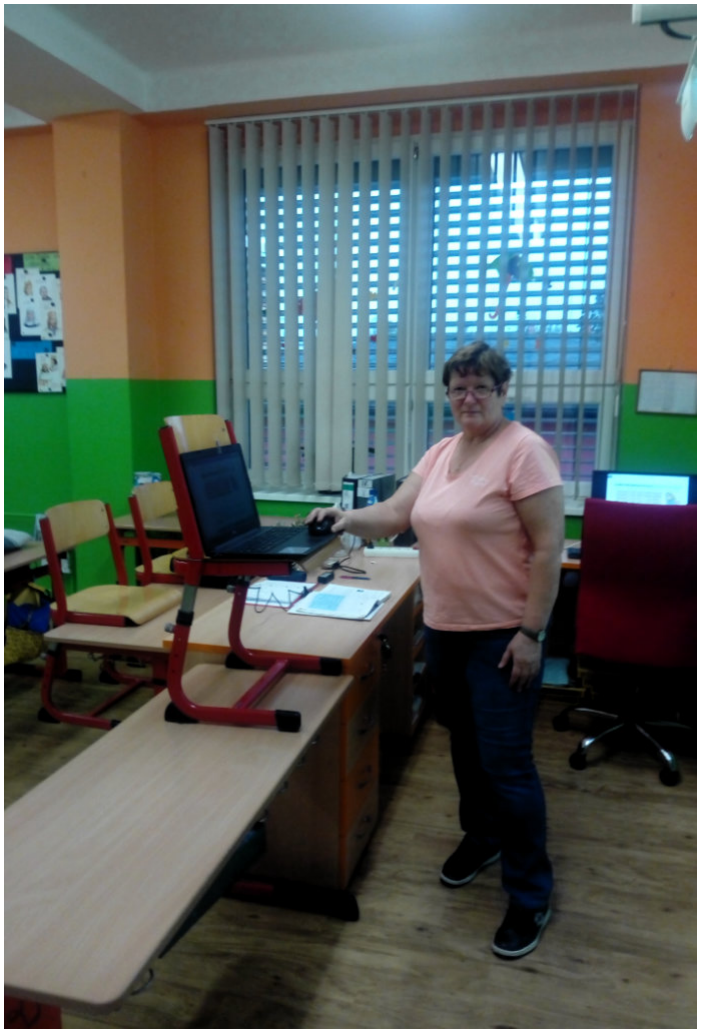

Distanční výuka ve 2. B

Opravdu velkou radost jsem měla ze zaslaných fotografií od mých druháčků. Nejen, že se pilně učili český jazyk, matematiku a prvouku, ale také s radostí plnili úkoly z výtvarné výchovy, pracovních činností i tělocviku. Podívejte se, jak se jim práce podařila a jak originální nápady měli. Děkuji také rodičům za vše, co pro své děti dělají.

Autorka Mgr. Jana Fryaufová

Postřehy 5.A z distanční výuky

Po návratu zpět do lavic děti hodnotily distanční výuku. Zde je několik jejich postřehů:

- Bavilo mě učit se přes počítač (online hodiny), nebavily mě úkoly na odesílání
- při online hodinách jsme se museli střídat se sestrou, na starším počítači zlobilo připojení
- Nebavilo mě, jak jsme se učili doma, protože jsem něco nepochopila a neměl mi to kdo dovysvětlit
- Já jsem procvičoval učivo přes odkazy od paní učitelky, někdy mi to šlo, jindy ne
- Distanční výuka mě bavila, protože jsem nemusel brzy vstávat
- Trochu mi dělal problém Word, musel jsem se naučit některé klávesové zkratky, pomohla mi maminka
- Na online hodiny jsem se připojoval lehce, bylo fajn učit se z domu
- Nebylo to tak dobré jako ve škole, víc mě baví být ve škole a vidět kamarády
- Doma se toho moc nenaučím, přes počítač mě to nebavilo
- Zpočátku mi to moc s počítačem nešlo, ale po čase jsem se to naučila a bavily mě online hodiny
- Vypadává mi wifi, zlobil zvuk, ale na online hodinách byla celkem zábava, podařilo se mi jen jednou ráno zaspat

Z prací dětí vybrala Mgr. L. Zachařová

Notebooky učitelům

Už jarní situace kolem koronaviru ukázala, že jedním z největších problémů online výuky bude její technické zabezpečení. Nikdo z nás, škola, učitelé, žáci ani rodiče, na tuto situaci a v takovém rozsahu nebyl připraven. Proto jsme uvítali dotační program, který vyhlásilo ministerstvo školství a který pro naši školu znamenal dotaci ve výši 520 000 Kč.

Při rozhodování, co za tuto částku pořídit, padla jednoznačná volba na nákup kvalitních notebooků, aby mohla být zabezpečena distanční výuka žáků i v případě, že školy budou uzavřeny.

A tak byl na konci října každý pedagog vybaven odpovídající technikou díky níž probíhala po celý listopad online výuka bez sebemenších technických problémů. Škola navíc zapůjčila 15 rodinám i potřebné počítače z vlastních prostředků. Distanční výuka tak mohla probíhat v plném rozsahu a skluz oproti normální výuce je minimální.

Vzhledem k tomu, že podobná situace se může kdykoli opakovat, zabýváme se touto problematikou i nadále a hledáme cesty, jak tento způsob výuky zlepšovat a zkvalitňovat.

Myslím, že mluvím za všechny, když řeknu, že nejvíc se těšíme na chvíle, kdy budou všichni žáci ve škole a výuka bude probíhat zcela normálně.

Autor Mgr. Milan Valúšek

Budování nových učeben na ZŠ Smetanova je v plném proudu

V rámci probíhající realizace projektu půdní vestavby se postupně budují nové odborné učebny naší školy. Dokončením prací tak vznikne šest zcela nových výukových prostor.

V přízemí budovy je to učebna fyziky a chemie, která je již hotová a zbývá ji dovybavit zatemněním, tabulí s interaktivním dotykovým panelem a pomůckami.

V podkroví, kde vznikají další čtyři učebny, se nyní pracuje na podlahách a obkladech. Zde se budou nacházet třídy zaměřené na výuku cizích jazyků, polytechniky a přírodopisu.

Intenzivní práce probíhají také na tělese výtahu a areálu mezi budovami. Hotové jsou protipožární stěny, veškeré dveřní výplně, rekonstrukcí prošly všechny zárubně a protipožární dveře všech prostor školy.

Nově vznikající učebny budou vybaveny školním nábytkem, tabulemi s dotykovými panely, moderní audiotechnikou, počítači, notebooky, 3D tiskárnami a dalšími pomůckami v hodnotě více než 12 milionů korun.

Samostatnou kapitolou je venkovní přírodovědná učebna, která vznikne z celé plochy vnitřního areálu mezi budovami. Zde bude žákům k dispozici stupňovité hlediště s projekční plochou, odpočinkové a vzdělávací části sloužící pro venkovní výuku, vzdělávací panely a také stojany na kola pro žáky, kteří do školy dojíždějí.

Vybudováním výtahu, který propojí veškerá patra obou budov, se škola stane zcela bezbariérovou a přístupnou i pro imobilní nebo tělesně postižené osoby.

To, co nám působí značné komplikace ve výuce, se naopak pro stavbu jeví jako velmi pozitivní. Ve škole je možné nerušeně pracovat a plnit zadání projektu.

Proto věříme, že vše proběhne podle časového harmonogramu a od nového pololetí budeme moci využívat veškeré nové prostory naší školy i venkovního areálu.

Autor Mgr. Milan Valúšek

Advent ve 2. A

Vánoce se pomalu blíží, tak si čekání na Ježíška krátíme přípravami a výzdobou třídy. Společně jsme si nazdobili stromeček a užili si Mikulášský den. Využíváme také zimní počasí a trávíme čas na školní zahradě.

Autorka Mgr. Z. Marková

Už jsme zase spolu

Konečně zase pohromadě.... I když v rouškách, každý ve své třídě, ale to nám vůbec nevadí. Online výuka byla sice fajn, ale už jsme se moc těšili na kamarády, na paní učitelku. Společně jsme oslavili svátek sv. Mikuláše na Palackého ulici, i když tentokrát každý ve své třídě a bez pekelné návštěvy.

Autorky Mgr. Z. Marková, Mgr. M. Dvořáčková
Fotografie L. Plchová

Rozhovor: pan učitel Mgr. Miroslav Janků

Můžete nám blíže představit sebe a svou rodinu?
Na tuto otázku se mi odpovídá těžce. Zaměřením jsem humanista a z toho pramení mé zájmy, záliby a způsob života. Vlastní rodinu bohužel nemám, koncem října letošního roku mi náhle zemřela maminka, kterou jsem měl velmi rád. Odchodem rodičů člověk ztrácí své nejbližší, ty, kteří jej nejvíce milovali, byli mu oporou a na které se mohl vždy spolehnout. Mám už jen sestru, která má svou vlastní rodinu. Naštěstí mám velice dobré přátele, kteří mi maximálně pomáhají překonat toto složité a těžké období.

S jakými pocity jste vstupoval na naši základní školu?
Na naši školu jsem se těšil. Po letech jsem se mohl opět vrátit ke své původní profesi a vážím si toho. Musím se však přiznat, že ve skrytu duše jsem měl i obavy z toho, jak mne žáci i kolegové učitelé mezi sebe přijmou.

Vzpomínáte rád na školní léta?
Rád i nerad. Na základní školu jsem nastupoval v období tzv. společenské normalizace a právě na toto období vzpomínám nerad. Důvodem byla šikana žáků politicky angažovanou soudružkou učitelkou. Do školy jsem v té době chodil s odporem, měl jsem strach. Vše se srovnalo až se změnou učitele v 5. ročníku. Pak už na školu vzpomínám v dobrém.

Jaké bylo vaše vysněné povolání?
Od útlého dětství mě fascinovala muzea. Chtěl jsem se stát muzeologem.

Co děláte ve volném čase? Máte nějakého koníčka?
Volného času mi mnoho nezbývá a pokud ano, rád si přečtu knížku, pracuji na zahradě, cestuji a poznávám naši krajinu a památky. Je pozoruhodné, jak bohatá je naše vlast na krásnou přírodu a památky.

Co vám vadí na ostatních lidech?
Neupřímnost, bezohlednost, sobectví, nedostatek empatie. Naštěstí ne všichni jsou vlastníky těchto nedostatků, což je dobrá zpráva.

Zažil jste někdy nějaký trapas?
Ze školních lavic: vytvořil jsem přezdívku učitelky, dal jsem třídě upozornění zvoláním „Karkula se řítí“, ale paní učitelka byla rychlejší, než jsem si myslel. Při mém výkřiku již stála za mnou… Mnohokrát jsem se paní učitelce omluvil i v dospělém věku, protože si to nezasloužila.

Jaké je vaše životní krédo?
Slušnost, poctivost, aby se člověk nemusel stydět ohlédnout zpět. Nečiň druhému to, co by se tobě nelíbilo. Je to jednoduché pravidlo, kéž by se jím každý řídil.

Co byste vzkázal žákům naší školy?
Aby byli ohleduplní, tolerantní, měli radost z prožívaného dětství a mládí. Uvědomovali si, že učení je pro ně, aby byli vzdělaní. Už Jan Amos Komenský řekl: „Škola je dílna lidskosti, kdež lidé mladí a suroví bývají ku přijetí plných pravých obrysů vzdělávání, aby nezůstali pařezy…“

Znáte nějaký školní časopis? Nebo je ten náš první, s kterým jste se setkal?
Náš školní časopis je první.

A nyní stručně:

Oblíbené jídlo:
pečená husa, knedlík, zelí.

Oblíbená filmová pohádka:
Tři oříšky pro Popelku, Mrazík.

Oblíbený film:
V zámku a podzámčí, Někdo to rád horké.

Oblíbený autor (kniha) z dětství:
Malý princ (Antoine de Saint-Exupéry), Robinson Crusoe (Daniel Defoe – překlad J. V. Pleva).

Oblíbený autor (kniha):
Božena Němcová, Haruki Murakami, Vlastimil Vondruška.

Oblíbený herec /herečka:
František Filipovský, Jaroslava Adamová, Miroslav Krobot.

Oblíbený zpěvák /zpěvačka:
Pokáč, Radůza.

Oblíbený předmět ve škole:
dějepis, český jazyk, zeměpis.

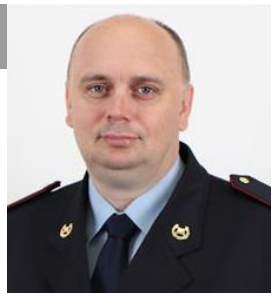

Rozhovor: Mgr. Stanislav Musil

Vedoucí Obvodního oddělení Policie ČR v Lanškrouně

Můžete se nám blíže představit?
Jmenuji se Stanislav Musil, jsem 28 let ženatý s manželkou Pavlou, mám tři děti a čtyři vnoučata. Pracuji jako vedoucí Obvodního oddělení Policie ČR v Lanškrouně.

Vzpomínáte rád na školní léta?
Na školní léta vzpomínám moc rád. Byl jsem žákem vaší Základní školy B. Smetany v Lanškrouně, poté jsem studoval na místním gymnáziu a svá studia jsem završil na vysoké škole získáním titulu magistr. V mém dětství byla jiná doba. Nebyly počítače, tablety, mobily, v televizi vysílaly pouze dva programy, a tak jsme byli s kamarády a spolužáky pořád venku, hodně jsme sportovali a hráli různé hry.

Jaké bylo Vaše vysněné povolání?
Já jsem žádné vysněné povolání neměl. Vyvíjelo se vše s věkem, ale vždy jsem chtěl pracovat s lidmi. Což se mi opravdu splnilo.

Co děláte ve volném čase? Máte nějakého koníčka?
Ve volném čase se snažím být s rodinou a hodně sportovat. Mým největším koníčkem je asi volejbal, který stále aktivně hraji a navíc v našem oddíle působím i jako trenér. V minulosti jsem trénoval žáky, žákyně, kadetky, mužský A tým v krajské soutěži a ve 2. lize mužů. Teď se věnuji přípravce dívek, které si říkají Berušky. Některé z nich vaši školu také navštěvují. Dalším mým koníčkem je hudba. V dětství jsem hrál na housle, což už bych mimochodem nezvládl, teď hraju na kytaru.

Co Vám vadí na ostatních lidech?
Určitě je to negativismus, lži a pomluvy. V podstatě je to jakékoli nefér chování.

Zažil jste někdy nějaký trapas?
No jejda. Těch bylo. Asi největší z nich byl… No prostě dejte si pozor v zahraničí na to, co říkáte. I když si myslíte, že vám ti druzí nerozumí, tak může být opak pravdou.

Jaké je Vaše životní krédo?
Co sám zažiješ, to ti už nikdo nevezme!

Co byste vzkázal žákům naší školy?
Užívejte si zatím bezstarostného života, snažte se ve škole něco naučit a běžte si za svým snem. Věřím, že člověk, když chce, dokáže velké věci.

A nyní stručně:

Oblíbené jídlo:
hovězí steak

Oblíbená filmová pohádka:
těch je hodně, hlavně ty české,
např. Tři bratři nebo Tajemství staré bambitky

Oblíbený film:
všechny české komedie

Oblíbený autor (kniha) z dětství:
Vojtěch Steklač

Oblíbený autor (kniha):
Frederick Forsyth

Oblíbený herec/herečka:
Martin Dejdar, Miroslav Donutil

Oblíbený zpěvák/zpěvačka:
Marek Ztracený, skupiny Kryštof, Chinaski

Oblíbený předmět ve škole:
no jasně, že tělocvik

Trocha environmentální výchovy

Novinky z Recyklohraní:

Voda – základ života

V letošním roce se na Recyklohraní setkáváme s novým tématem, kterým je šetrná spotřeba vody. Voda je základ života. Přes 70 % našeho těla tvoří právě voda. Věděli jste, že sladká voda představuje pouze 2,53 % veškeré vody na naší planetě? Zbytek je slaná voda v mořích a oceánech. Podíl vody pitné je však o poznání nižší – představuje 0,007 % objemu veškeré vody na naší planetě! Je tedy logické, že bychom vodou měli šetřit a ochraňovat její zdroje. S rychlým nárůstem počtu obyvatel na Zemi spotřeba vody trvale stoupá. Navíc kvůli znečišťování povrchových a podzemních vod a nezodpovědnému hospodaření s vodou dochází k jejímu úbytku. V současné době nemá asi 1,1 miliardy obyvatel naší planety přímý přístup k nezávadné vodě! Nejen, že mají málo vody pitné, ale nemají ani dostatek nezávadné vody na mytí. Mezi jednotlivými zeměmi jsou ve spotřebě vody značné rozdíly. V některých nejchudších zemích musí lidé vystačit s několikanásobně menším množstvím vody. Jinde se zase zbytečně plýtvá. Více než 2 miliony lidí ročně umírají jenom proto, že pijí znečištěnou vodu. Nedostatek nezávadné vody vede jednak k tomu, že lidé onemocní, a zároveň je odsuzuje k chudobě.

Česká republika patří k vyspělým zemím a pitné vody má dostatek. Ale i zde vody ubývá, dochází k jejímu znečišťování a bohužel také k neúměrné spotřebě. Zkusme se tedy více zajímat o to, jak se voda dostane až k vám, do sklenice, a jak s vodou šetrněji zacházet. Doporučuji si prostudovat první letošní úkol s názvem Velké pátrání aneb Na stopě vody ve vaší sklenici. Zde se mimo jiné dozvíte zajímavé informace ohledně koloběhu vody ve vodárenství a také jak předcházet znečištění odpadních vod. Určitě navštiv www.recyklohrani.cz, sekce Přehled úkolů.

Soutěž ve sběru mobilních telefonů

V lednu 2021 nás čeká již tradiční soutěž ve sběru mobilních telefonů ve spolupráci se společností ASEKOL. Z minulých ročníků již jistě víte, že recyklace mobilních telefonů je velice důležitá z hlediska šetření zdrojů nerostného bohatství a energie. Při recyklaci mobilních telefonů je velmi důležité zpracování baterií a také zisk vzácných kovů (Ag, Au, Pt, Pd). Pojďme tedy popustit uzdu fantazii a zahrajme si na lovce a sběrače jako v pravěku. Pokuste se „ulovit“ či posbírat co nejvíce vysloužilých mobilních telefonů. Mobilní telefony můžete nosit do jeskyně - vlastně do školy - paní učitelce M. Fiebigerové (kabinet jazyků). Lovu zdar!

Podrobnosti o soutěži, ale také o dalším úkolu s názvem Lovci a sběrači se dozvíte opět na webových stránkách Recyklohraní.

Autorka Mgr. M. Fiebigerová
Zdroj www.recyklohrani.cz

Kvíz

Umíte číst pozorně? Zkuste si náš kvíz a vyhrajte zajímavé ceny!

1. **Kolik procent celosvětového objemu vody představuje voda slaná?**
   a. 2,53 %
   b. přes 97 %
   c. přes 70 %

2. **Jaký je podíl sladké vody?**
   a. 2,53 %
   b. 0,007 %
   c. téměř 25 %

3. Jaký je celkový objem pitné vody na naší planetě?
   a. 0,7 %
   b. 0,07 %
   c. 0,007 %

4. **Kolik lidí ročně zemře proto, že pijí znečištěnou vodu?**
   a. 1,1 miliardy
   b. 2 miliony
   c. 1,1 milionu

5. **Kolik lidí na světě nemá přístup k nezávadné vodě?**
   a. 1,1 miliardy
   b. 2 miliony
   c. 1,1 milionu

6. **Víš, jaké vzácné kovy můžeš získat při recyklaci mobilních telefonů?** Pokud se již učíš chemii, nebude to pro tebe žádný problém! Pokud chemii neovládáš, požádej strýčka Google o pomoc.
   a. Au
   b. Ag
   c. Pt
   d. Pd

EKO tipy na vánoční dárky

Vánoce se blíží a někteří z vás by třeba v tomto předvánočním čase rádi udělali radost svým spolužákům nebo příbuzným drobným dárečkem. Určitě nekupujte hromadu „nezbytností“. Pokud rádi tvoříte, zkuste využít různé věci a materiály, které máte doma. Můžete vyrobit krásné přání z různých zbytků papíru, bavlnek, vlny či látek. Umíte tvořit náramky přátelství? Háčkujete? Pletete? Šijete? Pracujete se dřevem či kovem? Využijte to, co máte doma. Vytvořit můžete třeba fotorámeček, záložku do knížky, přívěšek na klíče, pokladničku, krabičku na poklady a mnoho dalšího! Můžete REcyklovat nebo i UPcyklovat. Pokuste se vdechnout nový život starým věcem. Návodů a tipů dnes na youtube .com najdete spoustu (zkus zadat třeba Recyklárna). Rádi vaříte či pečete? Vyrobte nějakou dobrotu! Takový pečený čaj s vůní skořice ve vámi nazdobené skleničce, to je parádní vánoční dárek od srdce.

Přeji vám všem, ať jsou pro vás vánoční svátky skutečně svátky klidu a pohody, ať mají tu pravou voňavou zimní atmosféru a ať je strávíte s těmi, které máte nejraději. Krásné Vánoce!

Okénko do světa deskových her

Niagara

- **Počet hráčů: 3—5**
- **Doporučený věk: od 8 let**
- **Herní doba: 45 min**
- **Rok vydání: 2004**

Teskně hučí Niagara, teskně hučí do noci…. Staň se hledačem pokladů, vydej se na své kánoi korytem divoké řeky, abys na jejích březích našel poklady, které skrývá. Ale pozor, budeš riskovat i svůj život.

Herní plán tvoří koryto řeky zakončené divokým vodopádem. Proud řeky je simulován průhlednými kolečky, která se na konci každého kola přidávají a poté padají na druhé straně do vodopádů. Někdy i s kánoemi hráčů.

Hráči se snaží na své lodičce odvézt z břehů co nejvíce diamantů a čím blíž se odváží, tím cennější poklad nalézají (v různých místech se nachází různě barevné kameny). Ale odvaha se nemusí vždy vyplatit, protože jednotliví hráči si mohou převážené drahokamy navzájem krást.

Hra probíhá na kola, hráči se pohybují pomocí kartiček s pádly, které udávají, o kolik políček se budou moci v daném kole se svou lodí pohnout. Mrak dává hráči možnost změnit počasí, které pak ovlivňuje rychlost proudu. A protože své karty můžete v daném kole použít jen jednou, je potřeba velmi pečlivě plánovat několik tahů dopředu.

Za nasbírané diamanty si můžete pořídit i druhou loďku, a tím se pak pohybovat rychleji. Hra končí v případě, kdy 1/ hráč doveze do bezpečí 4 drahokamy stejné barvy, nebo 2/ doveze 5 drahokamů odlišných barev, nebo 3/ doveze 7 drahokamů libovolné barvy. Kdo toto splní jako první, stává se vítězem hry.

Kvíz:

1. **Kde teče řeka Niagara?**
2. **Pro kolik hráčů je hra určená?**
3. **Co si můžeš ve hře koupit za diamanty?**
4. **Jaká je jedna ze tří podmínek k ukončení hry?**
5. **Která kartička určuje počasí?**

Řešení kvízu s jménem a třídou vhazuj do Bédovy schránky.

Pozor! Na konci roku bude vylosován jeden z vás, který obdrží jednu z her dle vlastního výběru.

Autorka Martina Komrsková

Vánoce v Evropě

Máte nějakou svou oblíbenou vánoční tradici? Nebo máte v rodině nějaký zvyk, který každoročně dodržujete? Pečete s maminkou cukroví, zpíváte koledy, držíte půst, abyste viděli zlaté prasátko? Vánoce jsou jedny z hlavních svátků, které se slaví po celém světě. Pojďme teď společně procestovat kousek Evropy a strávit Vánoce nejen u nás, ale také u našich sousedů.

Česká republika

Předvánočnímu období říkáme advent, který trvá čtyři týdny před Vánocemi. Advent máme nejčastěji spojený se zapalováním svíček na adventním věnci. Adventní věnec má čtyři svíčky, každá ze svíček představuje jednu neděli do Štědrého dne. Během adventního období slavíme svátek svaté Barbory (trháme větvičku třešně, „barborku“) a svatého Mikuláše, který putuje společně s čertem a andělem. Děti mají adventní kalendář, ve kterém otevírají jedno okénko až do Štědrého dne.

Součástí naší štědrovečerní večeře je nejčastěji rybí polévka, bramborový salát a smažený kapr. Dřívější slavnostní večeře se od té dnešní lišila. Na talířích byste našli houby a luštěniny. Ryby se jedly jen výjimečně, místo čokolády a cukroví se jedly oplatky s medem.

Mezi symboly Vánoc patří stromeček, betlém, vánoční dárky (které naděluje malý Ježíšek), koledy, cukroví a jmelí, které je symbolem štěstí v novém roce.

O Vánocích se věří, že mají tajemnou moc. Proto se hlavně během Štědrého dne a Štědrého večera v mnoha rodinách dodržují některé zvyky:

Rozkrajování jablka
Ten, kdo po rozkrojení najde pravidelnou hvězdičku, bude zdravý a šťastný,

Házení střevícem
Dívka se otočí zády ke dveřím a hodí botu přes rameno. Pokud dopadne špičkou ke dveřím, dívka se do roka vdá,

Šupiny z kapra
Dávají se pod talíř nebo do peněženky, aby se vás v příštím roce držely peníze,

Lití olova
Ze vzniklého tvaru se hádá budoucnost,

Pouštění svíček
Svíčky se pouští v ořechových skořápkách po vodě. Komu odpluje svíčka nejdál od ostatních, ten se dostane od rodiny nejdál (odcestuje, přestěhuje se),

Zlaté prasátko
Uvidíte ho večer, pokud vydržíte celý den nejíst,

Půlnoční mše
O půlnoci chodí celá rodina do kostela na slavnostní půlnoční mši.

Slovensko

Slovenské Vánoce jsou velmi podobné těm našim, přesto se některé zvyky liší.

Na Štědrý den se zdobí stromeček. Po celý den se velmi málo jí a rodiče dětem slibují, že večer uvidí zlatý vůz, koníka nebo prasátko. U nás se pod talíř schovává rybí šupinka, na Slovensku se pod ubrus pokládají mince, aby se v domě drželo bohatství.

Štědrovečerní večeře by měla mít devět chodů – a každý u stolu by měl ochutnat z každého talíře. Velmi často se jako předkrm podávají oplatky s medem a česnekem. Po nich následuje polévka – na Slovensku se nejí rybí polévka, ale kapustnica, která připomíná naši zelňačku, nebo luštěninová polévka. Jako hlavní chod se servíruje ryba a bramborový salát.

Dříve na Slovensku chodili po večeři po domech koledníci, přáli lidem zdraví a hospodářům dobrou úrodu. Teprve potom se rozbalovaly dárky, které, stejně jako u nás, naděluje Ježíšek. O půlnoci chodí lidé do kostela na půlnoční mši.

Polsko

Polský vánoční čas začíná také adventem. Během něj lidé vyrábějí ozdoby na vánoční stromečky. V každé rodině najdete jesličky a betlémy. Na začátku prosince u nás chodí svatý Mikuláš. V Polsku tento svátek neslaví, protože Mikuláš – polský svatý Mikolaj přichází až na Vánoce a o Štědrém večeru nosí dětem dárky, které se rozdávají s první vycházející hvězdou betlémskou ještě před štědrovečerní večeří.

24. prosinec je v Polsku obyčejným pracovním dnem, proto se v polských rodinách večeří až později. U slavnostního stolu se sejde celá široká rodina a vždy je prostřen jeden příbor pro neočekávaného hosta.

Polská slavnostní večeře mívá 12 chodů podle 12 měsíců v roce – předkrmy (třeba pirožky), polévky (boršč, zelňačka, houbová nebo rybí), brambory se zelím a houbami, nudle s mákem, bramborové šišky, štědrovečerní ryba nebo plněný krocan, na závěr moučník, sušené ovoce a cukroví. O půlnoci navštěvují Poláci pastýřskou mši.

Německo

Naši západní sousedé mají několik prvenství – původně nezdobený vánoční stromeček se poprvé objevil právě v Německu a skleněné vánoční ozdoby se v Německu vyrábějí už několik století. Štědrý večer se odehrává nejčastěji kolem jedličky, která je zdobená nápadnými ozdobami ve tvaru zvířátek, muchomůrek nebo postaviček, ale také slaměnými ozdobami nebo sušeným ovocem. Nechybí adventní věnec a adventní kalendáře pro děti.

V Německu naděluje dárky Christkind – Ježíšek. Na severu Německa je to Weihnachtsmann, který nosí dlouhý plášť s kapucí a má dlouhé zrzavé vlasy a vousy.

Co najdete na německé štědrovečerní tabuli? Jídla z ryb, jako je štika, candát, kapr. Mnohem častěji si lidé dávají husu nebo kachnu s červeným zelím a bramborovým knedlíkem se slaninou. Posledními jídly večeře jsou jablečný závin s třešněmi a ovocný salát.

Německé vánoční pečivo zastupuje vánoční máslová štola s rozinkami, mandlemi a kandovaným ovocem.

Rakousko

Rakouské Vánoce posledních let si většina z nás spojuje s tradičními adventními trhy, které se otevírají 18. listopadu. Těmto trhům se říká Christkindlmärkte.

Vánoční zvyky a tradice se v mnohém podobají těm našim – je to dáno i tím, že naše země tvořila s Rakouskem jednu zemi. Peče se cukroví (nejčastějším druhem jsou vanilkové rohlíčky), tradiční vánočky a štoly (které se musejí nechat pořádně uležet), vyrábí se adventní věnec a trhají se barborky.

O Štědrém večeru najdete na stole kapra, ale také vídeňské řízky, krůtu, kachnu nebo zvěřinu.

Po večeři se na stromku (kterým je nejčastěji jedlička) zapálí svíčky a rozdávají se dárky, které v Rakousku nosí Ježíšek. O půlnoci lidé chodí na půlnoční mše a během svátků navštěvují vánoční koncerty. Rakušané jsou vyhlášenými milovníky hudby. Určitě znáte vánoční píseň Tichá noc, svatá noc (Stille Nacht, Heilige Nacht), která pochází právě z Rakouska.

Švýcarsko

Švýcarské a rakouské Vánoce jsou hodně podobné. Vánočním svátkům předchází velký úklid, do kterého se zapojí všichni členové rodiny. Poté se postaví betlém a jesličky a zdobí stromky. Ano, stromky, které jsou v každé místnosti. Nechybí ani adventní věnce a kalendáře.

Ve Švýcarsku slaví den svatého Mikuláše, kterému se říká Samichlaus, a doprovází ho čert Schmutzli a oslík. Ti všichni přinášejí dětem dárky a cukroví.

Štědrý den vnímají Švýcaři jako velkou rodinnou oslavu. Scházejí se u bohatě ozdobeného stromku, společně jedí, zpívají koledy, rozbalují dárky (které nosí Ježíšek) a navštěvují mše.

Francie

Francie je velmi různorodá země, co se oslav Vánoc a tradic týče. Východní část, která má blíže k nám, má zvyky a tradice podobné těm našim, zatímco západní a jižní část se odlišuje.

Určitě ale platí, že Vánoce jsou pro Francouze příležitostí k setkání se s celou širokou rodinou. Těch starých tradic se dodržuje mnohem méně a velký důraz je kladen na jídlo.

24. prosinec je pracovním dnem a lidé ho po práci vnímají jako oslavu – scházejí se s přáteli, společně večeří, jedí ústřice a pijí šampaňské. Pro Francouze začínají Vánoce o půlnoci – nejvýznamnějším dnem je 25. prosinec, kdy se slaví tzn. Noël – Vánoce. V tento den se rozbalují dárky a večer se pořádá velká vánoční hostina, na které najdete to nejlepší, co může francouzská kuchyně nabídnout – husí játra, vánoční krůtu nadívanou kaštany, uzeného lososa, šneky, vafle, šampaňské.

Dárky nosí Père Noël (Otec Vánoc) – někde 25. prosince ráno, jinde už 24. prosince večer. Přichází komínem a dárky pokládá na zem u krbu.

A víte, co je to vánoční poleno? Je to sladká piškotová roláda ve tvaru polena, které se na Vánoce dávalo do krbu. Jeho popel měl chránit dům před blesky a ďábly. Roláda má barvu dřeva a je politá čokoládovou nebo kávovou polevou.

Velká Británie

Vánoce ve Velké Británii se slaví jinak než u nás. Možná některé zvyky znáte z televize z různých filmů. Stromeček se v mnoha rodinách zdobí už na začátku prosince. Spolu s ním si Britové zdobí domy – uvnitř i venku.

Nejtradičnějším anglickým cukrovím jsou mince pies (koláčky z křehkého těsta plněné hrozinkami, kandovaným ovocem a kořením, zalité alkoholem.) Také se peče vánoční dort s hrozinkami a sušeným ovocem.

U nás už se vánoční přání a pohledy poštou moc neposílají, většina lidí volí elektronickou formu. Britové naopak posílání vánočních přání milují a posílají je opravdu všem. V Británii nosí dárky Father Christmas – Santa Claus, kterému děti píšou dopisy. Ty pak mohou poslat na Severní pól. Father Christmas potom přiletí ve svém sobím kočáře a komínem se spustí do krbu. V kostelech se konají vánoční koncerty a bohoslužby, kdy se zpívají vánoční koledy, tradiční je i zpívání koled v ulicích. 24. prosinec, takzvaný Christmas Eve, je předvečerem Vánoc, kdy si děti večer zavěsí na postel nebo na krb punčochu, do které jim Father Christmas nadělí dárky. Nezapomenou nachystat poblíž krbu koláček a mrkev pro soby.

Nejdůležitějším dnem Vánoc je 25. prosinec, Christmas Day. Děti si ráno po probuzení rozbalí dárky, které najdou v punčoše a pod stromkem, poté se zasedne ke slavnostní snídani. V poledne se servíruje pečený krocan plněný nádivkou, podávaný s pečenými bramborami, vařenou zeleninou, pečenými párky obalenými slaninou, brusinkovou omáčkou. Dalším tradičním jídlem je Christmas pudding – dezert z hrozinek, sušeného ovoce, koření, vajec a loje. Pudding se vaří několik týdnů před Vánocemi, je proto zalitý alkoholem, aby se nezkazil. Odpoledne všichni sledují tradiční vánoční projev královny a vánoční filmy.

Autorka Mgr. Michaela Čadová

Četli jste pozorně článek o Vánocích v Evropě? Vyzkoušejte náš kvíz a vyhrajte zajímavé ceny!

1. **Kterou naši polévku připomíná slovenská kapustnica?**
   a. čočkovou polévku
   b. zelňačku
   c. rybí polévku

2. **Kolik chodů mívá polská štědrovečerní večeře?**
   a. 4 - podle čtyř ročních období
   b. tolik, kolik je členů rodiny
   c. 12 - podle dvanácti měsíců v roce

3. **Ve které zemi se začaly poprvé vyrábět skleněné vánoční ozdoby?**
   a. v Německu
   b. v Čechách
   c. ve Francii

4. **Která je nejznámější rakouská koleda?**
   a. Tichá noc, svatá noc
   b. Rolničky
   c. Půjdem spolu do Betléma

5. **Kdo je ve Švýcarsku Schmutzli?**
   a. Mikuláš
   b. oslík
   c. čert

6. **Jak se říká známému francouzskému vánočnímu dezertu?**
   a. vánoční poleno
   b. vánoční prkno
   c. vánoční deska

7. **Kdy slaví ve Velké Británii Christmas Day?**
   a. 24. prosince
   b. 25. prosince
   c. 26. prosince

Řešení kvízu s jménem a třídou vhazujte do Bédovy schránky.

Vánoční obrázková luštěnka

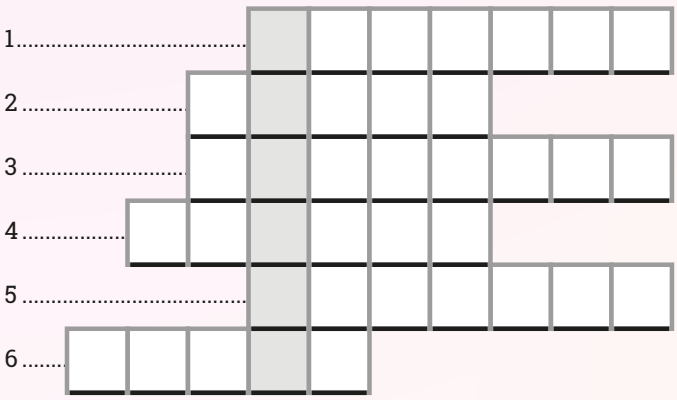

Autorka Karolína Laichterová, VII.B

Německá luštěnka

Německo
Vídeň
Hlavní město Německa

Rakousko
Já
Jmenuji se
Já bydlím
Hlavní město Švýcarska
Česko
Deset

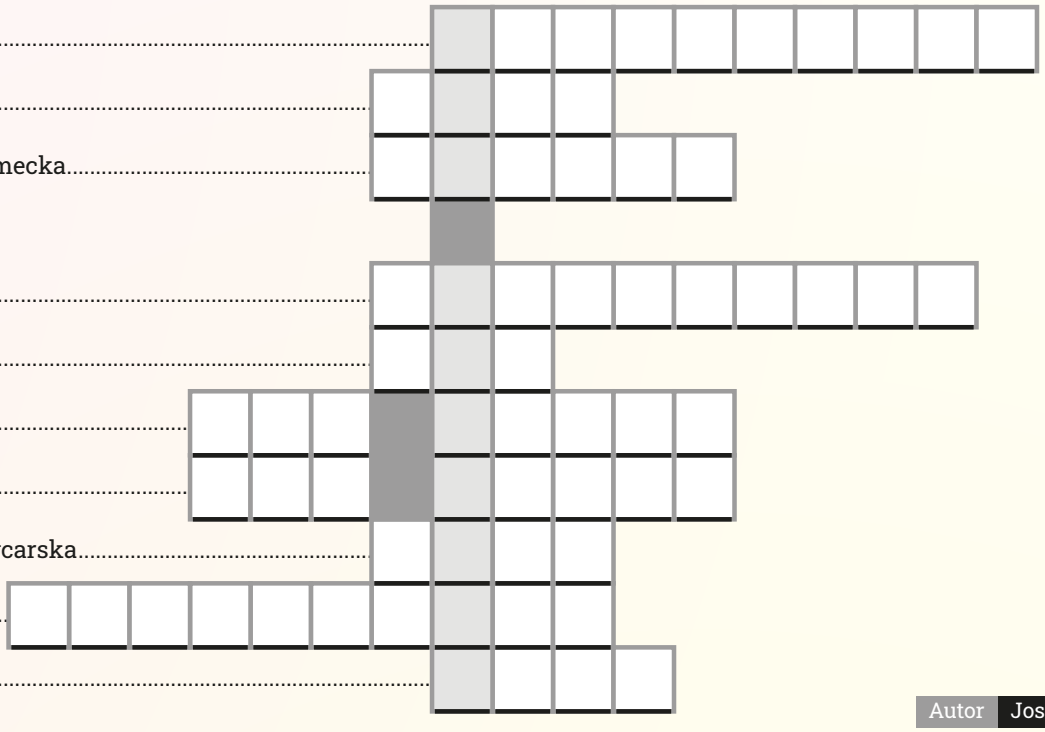

Autor Josef Hofman, VII.B

Christmas Crossword

Koledy
Sáně
Hvězda
Sob
Vločka
Jmelí
Sněhulák
Kapr
Přání

Perníček
Dárek
Zvonek
Svíčka

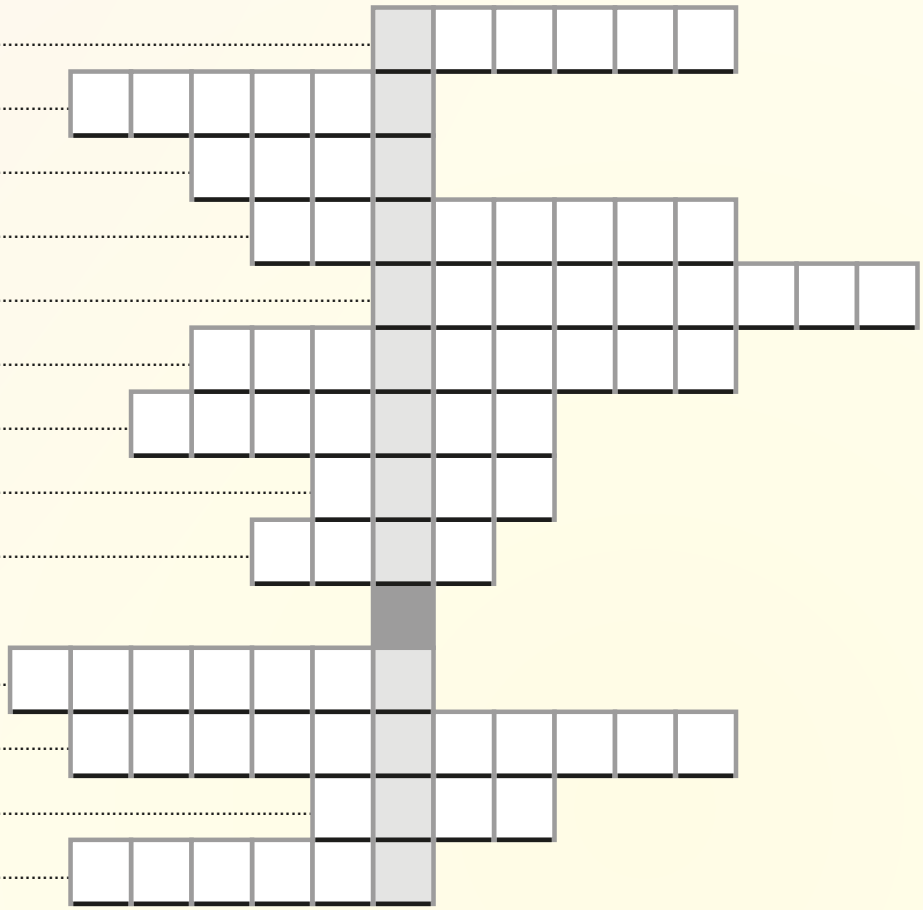

Autorka Natálie Vašíčková, VIII.A

Poznáš, která je to unikátní světová stavba?

Dnes se podíváme na další zajímavou stavbu, jejímž architektem byl **(1. část tajenky)**. Byla postavena mezi lety 1992 až 1998 a až do roku 2004 byla nejvyšší budovou světa. Stavba je vysoká ___ metrů, má __ poschodí, 5 suterénů a má __ výtahů **(2. část tajenky)**. Součástí stavby jsou dvě věže, které jsou spojeny mostem ve výšce ___ metrů s délkou __ metrů **(3. část tajenky)**. Věže a most mezi nimi se objevily ve filmu **(4. část tajenky)**, kde hrál hlavní roli slavný herec, který nedávno zemřel **(5. část tajenky)**.

1. část tajenky

římská číslice 100 .....

rovinný útvar, jehož vzorec pro obsah je S = a . b .....

řecké písmenko σ.....

5 – (– 5) . 3 = ...

řecké písmenko ρ.....

0,5 % z 1000 .....

řecké písmenko β.....

řecké písmenko α.....

jmenovatel a čitatel tvoří.....

9 – (+ 6) –(– 3) . 9 =.....

2. část tajenky

10 % z 400 =.....

200 % z 7,5 =.....

20 % ze 60 =.....

1 % ze 17 000 = ...

4 % z 2 000 = ...

300 % z 800 = ...

50 % ze 400 = ...

3. část tajenky

– 6 . (– 2) = ...

100 : (– 2) + 120 = ...

– 1000 : (– 2) = ...

15 % z 1000 = ...

400 % z 200= .....

4. část tajenky

2,5 . 2 = ...

0,5 . 40 = ...

0,7 . 10 = ...

0,6 : 0,2 = ...

5. část tajenky

12 – 0,4 . 10 = ...

2,5 . 4 = ...

8 + 0,8 . 5 = ...

0,13 . 100 = ...

30 . 0,6 + 2 = ...

200. 0,4 + 5.4 = ...

2 . 5 – 30. 0,3 = ...

15 – 2.3 = ...

1,4 . 10 = ...

0,004 . 1000 = ...

Hledaná stavba je:

.....

Autorka Mgr. Iveta Kantorová

Výherci z minulého čísla:

str. 2 **Lambada**

Bohužel bez výtěze

str. 3 **Obrázek na vybarvení**

1. místo: Tereza Bartošíková, IV.
2. místo: Viki Matějková, VIII. A

str. 11 **EVVO kvíz (1c, 2a, 3b, 4c, 5a, 6b, 7c)**

1. místo: Ben Komrska, VI. C
2. místo: Bárt Komrska, VI. C

str. 14 **Okénko deskových her 1) 3–8, 2) sopka v Chile, 3) hráči mimo jeskyni, 4) rubíny a pasti, 5) podle názoru hráče**

1. místo: Bárt Komrska, VI. C
2. místo: Ben Komrska, VI. C

str. 15 **Olympíjský kvíz (Salt Like City)**

1. místo: Tereza Bartošíková, IV. B
2. místo: Ben Komrska, VI. C
3. místo: Bárt Komrska, VI. C

str. 15 **Zvířecí luštěnka (Podzim)**

1. místo: Viki Matějková, VIII. A
2. místo: Tereza Bartošíková, IV.
3. místo: Karolína Laichterová, VII. B

str. 16 **Svátková luštěnka (Zpátky do školy)**

1. místo: Tereza Bartošíková, IV.
2. místo: Karolína Laichterová, VII. B
3. místo: Bárt Komrska, VI. C

str. 16 **Pepova německá luštěnka (Wochentage)**

1. místo: Karolína Laichterová, VII.B
2. místo: Tereza Bartošíková, IV.
3. místo: Viki Matějková, VII.A

str. 17 **Anglická křížovka (Wild animals)**

1. místo: Viki Matějková, VIII. A
2. místo: Tereza Bartošíková, IV.
3. místo: Ben Komrska, VI. C

str. 17 **Najdi 5 rozdílů**

1. místo: Tereza Bartošíková, IV.
2. místo: Viki Matějková, VIII. A
3. místo: Ben Komrska, VI. C

str. 18 **Poznáš, která je to unikátní světová stavba? (Opera v Sydney)**

1. místo: Bárt Komrska, VI. C
2. místo: Ben Komrska, VI. C

i

Všechna řešení soutěží vhazujete do Bédovy schránky **do pondělí 22. února 2021**.

Pozor: U každého řešení soutěže nezapomeňte napsat své jméno, příjmení a třídu, poznačte i název soutěže, kvízu či tajenky.

Školní časopis Béda vychází 4x do roku.
Vydává: Základní škola Lanškroun, B. Smetany 460, 563 01 Lanškroun, IČO: 61234176.
E-mail: beda@zsbs.cz
Vydáno v Lanškrouně dne 5. ledna 2021.
Uzávěrka dalšího čísla je pondělí 22. února 2021.
Tisk zajišťuje: TG TISK s. r. o. 5. května 1010, 563 01 Lanškroun. Evidenční číslo: MK ČR E 22723.

Toto i starší vydání časopisu můžete zhlédnout na www.zsbs.cz/casopis-beda
Své příspěvky můžete posílat také na náš email beda@zsbs.cz

UniCredit Bank
symbiom. LEARNING FROM NATURE
SANELA we make water cool
TG TISK TISKÁRNA LANŠKROUN
AVAX
KOMFI
Ing. Adéla Šperlichová daňový poradce
EUROPLAST CZ
SCHOTT
Stepa